

TEHTÄVÄPAKETTI SALALIITOT

Näitä lisätehtäviä voi hyödyntää oppitunnin ohessa, tai irrallaan tuntisuunnitelmasta. Tarkoituksena lisätehtävillä on, että opettaja ja opiskelijat voivat halutessaan jatkaa aiheen parissa ylimääräisillä tehtävillä.

1. Someanalyysi: Faktat vs. salaliittoteoriat

Tässä tehtävässä oppilaat harjoittelevat kriittistä medialukutaitoa ja oppivat tunnistamaan epäilyttäviä väitteitä sosiaalisessa mediassa. Oppilaat etsivät ja valitsevat sosiaalisesta mediasta, uutisista tai keskustelupalstoilta väitteen, joka vaikuttaa epäilyttävältä tai vaikuttaa liittyvän salaliittoteorioihin, ja vastaavat seuraaviin kysymyksiin:

- Kuka on lähde?
- Mihin väite perustuu – faktoihin, mielipiteisiin vai tunteisiin?
- Löydätkö luotettavia lähteitä, jotka tukevat tai kumoavat sen?
- Onko kyseessä salaliittoteoria? Miksi tai miksi ei?

2. Valeuutisen rakentaminen ja purkaminen

Oppilaat oppivat ymmärtämään, miten disinformaatio rakentuu ja miten sen voi tunnistaa itse tuottamalla valeuutisia tai salaliittoteoreettisia väitteitä.

Anna oppilaille tehtäväksi tehdä salaliittoteoreettinen lyhytvideo tai kirjoittaa valeuutinen, joka voisi levitä netissä. Käytä salaliittoteorioille tyypillisiä keinoja, kuten:

- "Salattu tieto" ("Tutkimus, jota hallitus EI halua sinun näkevän!")
- Vahvat tunnesanat ("Tämä paljastus MUUTTAA KAIKEN!")
- Selektiiviset faktat ja epämääräiset lähteet ("Erään lähteen mukaan...")
- Vaihtoehtoisesti voit etsiä netistä valmiin valeuutisen.

Videot/uutiset esitetään koko luokalle, ja käydään keskustelua vaikutuskeinoista:

- Mikä tekee siitä epäluotettavan?
- Miten sen voisi kumota?

3. "Salaliittoteoria" historiallisesta tapahtumasta

Tämän tehtävän myötä oppilaat ymmärtävät, että salaliittoteoriat eivät ole uusi ilmiö ja voivat vertailla niitä todistettuihin faktoihin. Anna oppilaille tehtäväksi valita joku historiallinen tapahtuma (esim. kuuhun laskeutuminen, JFK:n murha, 9/11 jne.) ja tutkia, mitä virallisesti tiedetään ja millaisia salaliittoteorioita sen ympärille on syntynyt. Oppilaiden tehtävä on vastata kysymyksiin:

- Mikä on tapahtuman virallinen selitys?
- Mitä salaliittoteorioita sen ympärille on rakennettu?
- Miten ne on kumottu?

4. Keskusteluharjoitus: "Miten puhua salaliittoteoriaan uskovan kanssa?"

Oppilaiden on hyvä saada valmiuksia keskustella hankalista aiheista rakentavasti ja ilman vastakkainasettelua. Tässä keskustelutehtävässä oppilaat harjoittelevat tätä taitoa.

Ohjeista oppilaita kuvittelemaan, että hänen ystävänsä uskoo vahvasti johonkin salaliittoteoriaan. Oppilaan tehtävä ei ole pilkata tai tuomita, vaan auttaa häntä ajattelemaan kriittisesti, ja kirjoita vuoropuhelu, jossa oppilas:

- Kysy ystävältä tarkentavia kysymyksiä hänen uskomuksistaan.
- Esittää lempeästi faktoja, jotka haastavat hänen näkökulmaansa.
- Käyttää kriittisen ajattelun periaatteita, joita tunnilla on käsitelty.

5. "Salaliittoteoria-leffa tai -kirja" -analyysi

Katsokaa luokan kanssa elokuva tai lukekaa kirja, jossa käsitellään salaliittoteorioita (esim. The Truman Show, Da Vinci -koodi, Capricorn One jne.). Ohjeista oppilaat vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

- Mikä oli tarinan salaliitto? Onko sellainen uskottava oikeassa elämässä?
- Mitä keinoja hahmot käyttivät todisteiden etsimiseen? Ovatko ne järkeviä?
- Miten tarinan salaliitto eroaa tosielämän salaliittoteorioista? Entä tosielämän oikeista salaliitoista?

